

ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ ОКРЕМИХ КАТЕГОРІЙ СПРАВ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗА ПОЗОВОМ СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ

Права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (стаття 55 Конституції України) [1].

Кожна особа має право в порядку, встановленому Кодексом адміністративного судочинства України, звернутися до адміністративного суду, якщо вважає, що рішенням, дією чи бездіяльністю суб'єкта владних повноважень порушені її права, свободи або інтереси (стаття 6 Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) [2].

До суб'єктів владних повноважень відповідно до ст. 3 КАС належать органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, їхні посадові чи службові особи або інші суб'єкти, які здійснюють владні управлінські функції на основі законодавства, в тому числі й на виконання делегованих повноважень. Органи виконавчої влади поділяються на центральні та місцеві. До центральних органів виконавчої влади відносяться: Кабінет Міністрів України, міністерства, державні комітети, центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом (Національний банк України, Центральна виборча комісія, Рахункова палата та ін.). До місцевих органів виконавчої влади відносяться: Рада міністрів Автономної Республіки Крим, обласні, Київська і Севастопольська міські, районні державні адміністрації. Відповідно до Закону «Про місцеве самоврядування в Україні» до органів місцевого самоврядування віднесено: сільські, селищні, міські ради, їх виконавчі органи, районні та обласні ради. Міський, сільський, селищні голови є посадовими особами місцевого самоврядування [3].

У п. 4 статті 46 КАС передбачені випадки звернення до суду органів владних повноважень з адміністративними позовами, тобто законом визначені випадки, коли позивачем у адміністративному судочинстві виступає орган владних повноважень чи його посадові або службові особи. Відповідно до частин 2 – 4 статті 46 КАС громадяни України, іноземці, особи без громадянства, юридичні особи, особи які не є суб'єктами владних повноважень, можуть бути відповідачами в адміністративному процесі лише за адміністративним позовом суб'єктів владних повноважень у випадках: а) тимчасової за окремих видів або всієї

діяльності об'єднання громадян; б) примусового розпуску (ліквідації) об'єднань громадян; в) примусового видворення іноземця чи особи без громадянства з України; г) обмеження щодо реалізації права на мирні зібрання (збори, мітинги, походи, демонстрації, страйки тощо); д) в інших випадках, встановлених законом.

Віднесенням вищенаведених категорій справ до адміністративного судочинства законодавець запобігає порушенням прав людини шляхом судового контролю за здійсненням органами влади своїх повноважень. При розгляді позовів за зверненнями суб'єктів владних повноважень судам необхідно виходити з конституційного принципу про те, що органи влади діють тільки на підставі і в межах повноважень та у спосіб, передбачений законом.

Отже, законодавець обмежує право органів владних повноважень на звернення з адміністративними позовами до суду, посилаючись лише на передбачені законом випадки. Таким чином, лише у виняткових випадках, спеціально передбачених законодавством, відповідачем у адміністративному процесі за позовом суб'єкта владних повноважень може бути фізична чи юридична особа, яка не має владних повноважень. При цьому органи державної влади тільки в межах наданих їм повноважень вправі звертатися до суду з адміністративним позовом у встановлених законом випадках, де відповідачами виступають фізичні та юридичні особи.

Статтею 46 КАС передбачено, що суб'єкт владних повноважень може бути позивачем в адміністративному процесі щодо тимчасової заборони (зупинення) окремих видів або всієї діяльності об'єднання громадян. Закон «Про об'єднання громадян» визначає порядок створення та діяльності об'єднання громадян. Стаття 1 цього Закону роз'яснює, що об'єднанням громадян є добровільне громадське формування, створене на основі єдності інтересів для спільної реалізації своїх прав та свобод. Держава зобов'язана дотримуватися прав та інтересів діяльності об'єднань громадян, легалізованих у встановленому Законом порядку і всебічно сприяти їх діяльності. Не допускається втручання в діяльність об'єднань громадян, якщо вона відповідає законодавству держави [4].

Згідно з п. 2 ч. 4 ст. 5 КАС суб'єкт владних повноважень може звертатися з адміністративним позовом щодо примусового розпуску (ліквідації) об'єднання громадян. Статтею 32 Закону «Про об'єднання громадян» передбачені підстави примусового розпуску чи ліквідації об'єднання громадян, які не підлягають розширеному тлумаченню.

Отже, позивачем в адміністративній справі можуть бути громадяни України, іноземці чи особи без громадянства, підприємства, установи, організації (юридичні особи) та суб'єкти владних повноважень (стаття 46 КАС). Звернення суб'єкта владних повноважень до суду є способом

реалізації його компетенції, а тому здійснюється з урахуванням частини другої статті 19 Конституції України, тобто лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України. Таким чином, суб'єкт владних повноважень може бути позивачем у адміністративній справі лише у випадках, передбачених Кодексом адміністративного судочинства України.

Література

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-вр. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

2. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15>.

3. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 № 280/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/280/97>.

4. Про об'єднання громадян: Закон України від 16.06.1992 № 2460-12. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2460-12>.

УДК 343.5(043.2)

Дядюша А.Р., здобувач вищої освіти
другого (магістерського) рівня,

Національний юридичний університет ім. Я. Мудрого, м. Харків, Україна

Ольховік М.В., викладач,

Національний авіаційний університет, м. Київ, Україна

ФАКТОРИ ІСНУВАННЯ ДОМАШНЬОГО НАСИЛЬСТВА В УКРАЇНІ

Запозичення європейських традицій, розширення як правових та економічних можливостей, зміні виховання нового покоління, – домашнє насильство залишається «тривалою» проблемою в Україні навіть у ХХІ столітті.

Тільки у 2019 році ми можемо спостерігати перше рішення, прийняте Європейським судом з прав людини (далі – ЄСПЛ) щодо домашнього насильства в Україні. Справа «Левчук проти України», (заява № 17496/19) в якій позивачка посилаючись на ст. 8 ЄКПЛ, оскаржувала відмову видати наказ про виселення її колишнього чоловіка. У позовних вимогах виділила ставлення українських суддів щодо її справи: надмірний формалізм у рішеннях викликав в її колишнього чоловіка почуття безкарності, яке наражало її та дітей на ще більшу небезпеку. В результаті, ЄСПЛ визнав порушення [5]. Та чому це сталося тільки у 2019 році?

На основі Конвенції Ради Європи про запобігання насильства стосовно жінок і домашнього насильства та боротьби із цими явищами від